

3.4. Vznik nových spoločenských tried

3.4.1. Trieda samosprávnych spoločenských vlastníkov

V politicko-ekonomickej štúdii *Postkapitalistická spoločnosť* si Peter F. Drucker všimol,

že s nástupom vedomostí ako nového výrobného faktora a ekonomického zdroja v 21. storočí vznikajú ešte neuvedomelé nové spoločenské triedy.

Je síce faktom, že nástup neoliberalizmu v globálnej ekonomike v praxi potlačil v spoločenskom a politickom vnímaní také pojmy ako sú spoločenské triedy, triedny zápas, príslušnosť k spoločenskej triede, a to až natoľko, že ani samotné skupiny v ekonomickom systéme nepocit'ovali zvlášť potrebu politicky sa organizovať ako príslušníci k určitej spoločenskej triede.

Napríklad **Jiří Dolejš**, bývalý vedecký pracovník Ústavu prognózovania ČR a dnes ľavicový politik, tvrdí, že použitie rôznych kritérií spoločenského statusu je len iný spôsob vedenia analytického rezu naprieč spoločnosťou, kde dominujú kritériá z profesnej oblasti i kritériá sociálnej sebaidentifikácie⁽⁷³⁾:“

Klasická teória historickej úlohy robotníckej triedy je v súčasnosti do istej miery objektívne modifikovaná. Súvisí to so zmenami charakteru práce a s úbytkom klasického priemyselného robotníctva známeho z dôb klasikov, ako aj jeho sociálnou fragmentáciou. Súvisí to i s väčšou, mnohonásobnou sprostredkovanosťou takzvanej triednosti. *Výrazné začínajú byť znaky takzvaného vedomostného proletariátu (v češtine znalostného, odborne kognitariátu), pre ktorý sa ešte len otvára perspektíva novej triedy. **triedy samosprávnych spoločenských vlastníkov**, vychádzajúcej z dnes už zreteľnej tendencie rozvoja ekonomickej demokracie* (prejavujúcej sa v najvyspelejších krajinách v tzv. postkapitalistických prvkoch). Ale aj pre túto triedu platí, že na scéne dejín nevystupuje ako určitá kolektívna postava s jednotnou objektívnou identitou, ale že má zložitú štrukturálne charakteristiky a zďaleka neplní nejakú integrujúcu funkciu v spoločnosti.“

Potešujúce je, že tento názor aktívneho ľavicového politika prakticky presne zodpovedá Druckerovmu členeniu pracovníkov (workers) na triedu pracovníkov disponujúcich vedomosťami (knowledge workers), u ktorých vedomie vlastníctva výrobného prostriedku vedomostí ešte nedosiahlo trend ku sebaidentifikácii ako triedy, ba naopak profesne sa ešte člení na manažérov alokujúcich vedomosti v organizácii podľa požiadaviek na výkonnosť (knowledge managers, CKO), na vedcov, technologov, ktorí tvoria a konštruujú vedomosti, na učiteľov a lektorov, ktorí vyvolávajú, učia a sprostredkujú vedomosti. Podľa Druckera používaním vedomostí vo svojej profesii sa aj Taylorov manuálny robotník (pracovná štúdia F.W. Taylora o robotníkovi Schmidtovi prehadzujúcom piesok) postupne výcvikom môže meniť z manuálneho robotníka na kvalifikovaného špecialistu vo svojej profesii, na profesiu priemyselného inžiniera.

Keďže profesijnú diferenciaciu v tejto oblasti ešte nikto komplexne nepodchytil, **prevzal som počas svojej praxe do svojho vzdelávacieho programu z Druckerovho diela definíciu pracovníka disponujúceho vedomosťami⁽⁷⁴⁾** a proces úspešnej identifikácie, stotožnenia sa ako vedomostného pracovníka schopného sproduktívňovať svoje vedomosti v organizácii (s charakteristikami ako: „organizuje si svoju prácu sám“, „programuje svoju pracovnú úlohu“, „pýta sa, kam patrí, čo je jeho prínosom na pracovisku“ „preberá zodpovednosť za svoju

prácu a za vytvárané pracovné vzťahy“, „riadi svoj rozvoj“, neustále sa vzdeláva“, „je zodpovedný za druhú polovicu svojho života“).

A v súlade s Druckerovým dielom môžem z praxe trénera v zručnostiach a vedomostiach v mnohých firmách potvrdiť, že do *triedy obslužných pracovníkov (service workers)* paradoxne nepatria vyslovene nezruční a manuálne pri pomocných prácach využívaní robotníci, za ktorých sa často ortodoxní ľavičiarci urážajú, že z nich niekto chce vytvoriť „sluhov“. Sem patria pracovníci, ktorí z nejakého dôvodu (historicky, kvôli sociálnym problémom, z nedostatku času či príležitostí, často len pre nedostatok financií) nemali možnosť získať vedomosti a/alebo nie sú nadaní (nemajú talent) sa učiť a schopnosti získavať a tvoriť vedomosti. Títo pracovníci však pracujú na svojich pracoviskách a plnia svoje pracovné úlohy na základe inštrukcií a na základe výcviku tak, ako keby ovládali dané vedomosti, teda v žiadnom prípade nejde o „sluhov“ - sú to často rutinné práce, ktoré doteraz neboli z dôvodu pracovného postupu zmechanizované a zautomatizované.

3.4.2. Dôsledky teórie o triede v spoločnosti pod vplyvom súčasnej globálnej situácie

Ani P.F.Drucker však nemohol predvídať všetko. Nakoniec, on tiež skonštatoval, že v priebehu druhej dekády 21.storočia sa svet zásadne zmení a táto zmena nebude dokončená pred rokom 2020. Zaregistrovali to už viacerí a najvýznamnejší prielom do spoločenských zmien mi pomohol pochopiť český sociológ, profesor Jan Keller. Vo svojej knihe „Soumrak sociálního státu“ definuje totiž podľa marxistickej analýzy **tri znaky spoločenskej triedy**. Marxisti stále dokladajú podľa týchto znakov, že ide o **proletariát**, avšak v realite druhej dekády 21.storočia sa vplyvom silného tlaku globalizácie a hlbokej, už nielen ekonomickej krízy globálneho hospodárskeho systému proletariát „prekarizoval“, teda je spoločensky vytlačený z politického a značne už i z ekonomického života.

Tu chcem však analyzovať **posun spoločenského zmýšľania, ktorý unikol politológom i politikom a iba živelne sa zatiaľ jednotlivé spoločnosti v národných štátoch učia, čo sa vlastne stalo. Tými tromi znakmi charakterizujúcimi politickú triedu zo sociologického hľadiska totiž sú: masovosť(doplnená uvedomovaním si svojbytnosti) – spoločný osud (teda rovnaká sociálna situácia a perspektíva spoločného osudu v budúcnosti) – pocit spolunáležania k rovnakému svetu (kultúrnym a sociálnym hodnotám).**

odkazy

(73)Dolejš: *Levice mezi minulostí a budoucností*, str.22,

(74)Drucker – *Výzvy manažmentu pro 21.století*,str.155-177,